

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการ
ชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
THE DEVELOPMENT OF CURRICULUM TO ENHANCE LEARNING DESIGN
COMPETENCE ON COACHING AND MENTORING FOR
MUNICIPALITIES TEACHERS

Received: March 13, 2017

Revised: April 17, 2017

Accepted: April 20, 2017

สลิลนา ภูมิพาณิชย์^{1*} วาริรัตน์ แก้วอุไร² ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์³ และภูฟ้า เสวกพันธ์⁴
Salilna Poompanich^{1*} Wareerat Keawurai² Chaiwat Suttirat³ and Pufa Savagpun⁴

^{1,2,3,4}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

^{1,2,3,4}Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok 65000, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: salilna1328@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรศึกษานำร่องการใช้หลักสูตร 3) ทดลองใช้หลักสูตร 4) ประเมินหลักสูตร การดำเนินกิจกรรมของหลักสูตรประกอบด้วยกระบวนการชี้แนะ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การระบุสถานการณ์ปัญหาหรือข้อขัดข้อง 2) การกระทำและการเปลี่ยนแปลง 3) การตระหนักรู้ในตนเอง และ 4) การนำไปสู่การปฏิบัติและให้ข้อมูลป้อนกลับ และทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาแก่ครูกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูระดับประถมศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองสวรรคโลก จำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และสถิติทดสอบ t-test แบบ One Sample Test ผลการวิจัย พบว่า

1. ครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับปานกลาง
2. หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อนำไปศึกษานำร่อง พบว่าหลักสูตรมีความเป็นไปได้ต่อการนำไปใช้

3. หลังการใช้หลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ครูมีความรู้และสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

4. ครูมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการและด้านผลผลิตในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร สมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง

Abstract

The study has following objectives to the development of curriculum to enhance learning design competency on coaching and mentoring for municipalities teachers. Research methodology was conducted subject to research and development consisting for four steps. The first step were survey teachers about learning Design and interview experts. The second step were create and monitor the quality of curriculum and pilot studies in using the curriculum. The third step trial the curriculum. The fourth step assessment the curriculum. The course activities of 4 steps: 1) Identifying situations, Problem, or interruptions, 2) Actions and changes, 3) Self-awareness, and 4) Implementing and providing feedback. And act as a mentor to counsel the teachers. Target group consisted of 15 primary school teachers in Sawankhalok Municipality. In analyzed data using the statistics by mean, standard deviation, content analysis and t-test; one sample test. The study found that:

1. Municipalities teachers had moderate problems in learning design.
2. The curriculum was highly appropriation and the pilot study the curriculum was feasibility to apply.
3. After using the enhance curriculum, the teachers had higher knowledge and ability to learning design than 75%.
4. The opinion of teachers that the enhance curriculum was appropriate for basic factors, processes and productivity at a high level.

Keywords: Curriculum Development, Learning Design Competency, Coaching and Mentoring Process

ความสำคัญและปัญหา

แนวโน้มคุณลักษณะของครูไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2552 - 2562) พบว่า ความสามารถทางวิชาชีพครูประการหนึ่ง คือ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถในการกำหนดผลการเรียนรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความเชี่ยวชาญวิชาที่สอนทั้งเนื้อหาและเทคนิคการสอน ความสามารถในการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นผู้จัดการสร้างเครือข่ายให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นผู้ร่วมเรียนรู้กับนักเรียนทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นผู้ที่มีความสามารถสอนให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบสรุสรค์สร้างความรู้ (Constructivism) เป็นผู้ที่ใช้กระบวนการวิจัยมาช่วยในการสอน (Sompongthum, et al., 2010) ครูที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนจึงควรมีสรรถนะ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความเข้าใจพื้นฐาน 2) ความสามารถในการวางแผนและการจัดการ 3) ความสามารถในการเตรียมการสอนและการสอน นอกจากนี้มาตรฐานและความเชี่ยวชาญสำหรับครูของประเทศควีนแลนด์ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาครูด้านการออกแบบการเรียนการสอนไว้ ดังนี้ 1) ออกแบบและดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและยืดหยุ่นได้สำหรับบุคคลและกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย การออกแบบและลงมือสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ท้าทายอย่างชาญฉลาด 2) การออกแบบและนำประสบการณ์การเรียนรู้ไปประเมินความแตกต่าง สำหรับบุคคลและกลุ่ม ซึ่งบทบาทใหม่ของครูในศตวรรษที่ 21 ที่ควรรู้และนำไปสอนนักเรียนได้ คือ ต้องใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของตนเอง และการประเมินการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการวางแผนการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี จากมาตรฐานดังกล่าว แสดงให้เห็นได้ว่า ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ เป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของครูมืออาชีพที่ครูต้องได้รับการส่งเสริมอย่างเร่งด่วน

จากการศึกษาการทำงานด้านการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ครูพยายามเรียนรู้เทคนิคการสอนและการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งเรียนรู้ประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยมองการจัดการเรียนรู้เหมือนการเขียนตำราปรุงอาหารที่จะมีรายละเอียดในประเด็นปลีกย่อย มีลักษณะการเรียนรู้ที่เป็นการเลียนแบบ หรือการทำตามคำแนะนำของบุคคลอื่น โดยให้ความสนใจกับเนื้อหาวิชาหรือการถ่ายทอดเนื้อหา เนื่องจากครูไม่เข้าใจทฤษฎีการเรียนรู้ เทคนิคการสอนและปรัชญาการศึกษา ทำให้ไม่สามารถเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้ ไม่สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติการสอนจริงในบริบทของห้องเรียน และมีความวิตกกังวลในการจัดการเรียนการสอน และความกังวลที่จะรักษาความรู้สึกที่ว่าตนเองมีคุณค่า (Richert, 1990)

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการจัดการศึกษาอย่างหนึ่งคือการชี้แนะ ซึ่งเป็นวิธีการนิเทศที่สามารถพัฒนาสมรรถนะครู โดยมุ่งเน้นให้พัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังเป็นวิธีส่งเสริมให้ครูรู้สึกว่าคุณมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ สามารถไตร่ตรองย้อนคิด การจัดการเรียนการสอนของตนเอง (Maskey, 2009, p.65) จากการศึกษาของ Edwards (2007) พบว่าการชี้แนะทางปัญญา (cognitive coaching) เกิดประโยชน์ทั้งผู้ที่ทำหน้าที่ให้คำชี้แนะและผู้รับการชี้แนะ โดยผู้รับการชี้แนะจะบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อได้รับการสอนจาก

ผู้ชี้แนะที่เข้าร่วมกิจกรรมการชี้แนะทางปัญญา และผู้ให้คำชี้แนะจะรู้สึกว่าคุณมีความสามารถในตนเอง มีพลังอำนาจ มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ ฟังพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น ทั้งยังรู้สึกถึงบรรยากาศที่มีความเป็นเพื่อนร่วมวิชาชีพ เกิดความไว้วางใจ และให้ความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับ Chuenklin (2010, p. 263) ที่กล่าวว่า การโค้ชที่พิถีพิถันเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กันของแต่ละระยะสามารถปฏิบัติได้จริง ทำให้เกิดการพัฒนาระดับด้านการพัฒนางานและองค์ความรู้ ช่วยให้อาจารย์พยาบาลมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น รู้สึกมีกำลังใจ สามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง การทบทวนย้อนคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานซึ่งทำหน้าที่โค้ชโดยช่วยเหลืออย่างจริงจังและให้กำลังใจต่อกัน นำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่และการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จด้านวิชาการของโรงเรียนอีกอย่างหนึ่ง คือ การได้รับความช่วยเหลือจากนักวิชาการพี่เลี้ยงที่เข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนในด้านกระบวนการเรียนรู้ โดยมีคุณลักษณะของกัลยาณมิตรที่จะร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับครู (Khammani, et al., 2004, p. 209; Rakpojanat, 2004, p. 8) การสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้จึงควรมีวิธีการปรับการจัดการฝึกอบรมที่คำนึงถึงสภาพปัญหาและความต้องการของครูมากขึ้น

เพื่อเป็นการเติมเต็มช่องว่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสิ่งที่คาดหวัง ผู้วิจัยจึงดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น เพื่อให้ครูนำความรู้ ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ไปใช้จัดการเรียนรู้กับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาปัญญาที่ลุ่มลึก ด้วยการสร้างสรรค์ความรู้และทักษะการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นวิถีของการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของครูเป็นรายบุคคลได้อย่างต่อเนื่อง เป็นการสนองตอบต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง นำไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเปรียบเทียบความรู้และความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลังการใช้หลักสูตรกับเกณฑ์ร้อยละ 75

4. เพื่อประเมินหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครู และแนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยดำเนินการศึกษา 2 ส่วน ได้แก่

1. ศึกษาสภาพและปัญหาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ จากครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มจังหวัดการศึกษาท้องถิ่นที่ 17 จาก 5 จังหวัด ประกอบด้วย 1) เทศบาลนครพิษณุโลก 2) เทศบาลนครแม่สอด 3) เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ 4) เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ และ 5) เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี โดยสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 235 คน เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการเรียนรู้ โดยศึกษาด้านสภาพการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ และด้านความเป็นปัญหาในการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยศึกษาจากระดับค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ให้ความสนใจในการแก้ปัญหาในประเด็นที่ครูมีระดับความรู้ ความเข้าใจหรือการปฏิบัติในระดับน้อย และประเด็นที่ครูมีปัญหาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก

2. ศึกษาแนวคิดในการพัฒนาสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน เกี่ยวกับการนำกระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมเสริมสมรรถนะครูและร่วมให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดเนื้อหาสาระในหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ไว้ ดังนี้ 1) การชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง เป็นกระบวนการที่มักใช้คู่กันในการพัฒนาบุคลากร ในความเห็นของท่าน ทั้งสองบทบาทนี้ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร 2) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงครูประสบความสำเร็จ ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดบ้าง 3) ขอให้ท่านแนะนำเทคนิควิธีที่เป็นประโยชน์ต่อการนำกระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ 4) ในความคิดเห็นของท่านสมรรถนะสำคัญใดที่ครูผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ควรมี 5) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ควรเป็นอย่างไร 6) และประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลมาสังเคราะห์และสร้างข้อสรุปเพื่อเป็นองค์ประกอบในการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์การสอบถามสภาพและปัญหาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครู การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องมากำหนดองค์ประกอบของ

หลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย 1) ปัญหาและความจำเป็น 2) วิสัยทัศน์ 3) หลักการ 4) จุดมุ่งหมาย 5) สมรรถนะที่มุ่งเน้น ได้แก่ สมรรถนะด้านความรู้ในการวิเคราะห์หลักสูตรตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด การวิเคราะห์ผู้เรียน วิเคราะห์สื่อและแหล่งเรียนรู้ การใช้เทคนิคการสอนและรูปแบบการสอน วิธีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง สมรรถนะด้านความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตรตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด เลือกใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ เทคนิคการสอนและรูปแบบการสอนได้สอดคล้องกับเนื้อหาและศักยภาพของผู้เรียนที่ได้วิเคราะห์มา เลือกใช้วิธีการประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้เครื่องมือและวิธีประเมินผลที่หลากหลาย ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สัมพันธ์และสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้และเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความแตกต่าง 6) โครงสร้างและเนื้อหา 7) กิจกรรมของหลักสูตร 8) สื่อและแหล่งสืบค้น และ 9) การประเมินผล

2. ผู้วิจัยยกร่างหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรเสริมสมรรถนะที่มีแผนการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม และคู่มือการใช้หลักสูตรสำหรับครูที่เข้าร่วมกิจกรรม

โครงสร้างหลักสูตร

หน่วยที่	เนื้อหาสาระ	เวลา
หน่วยที่ 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ (2 ชั่วโมง)	- ทฤษฎีที่ใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ - หลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ - ขั้นตอนในการออกแบบการจัดการเรียนรู้	1 วัน
หน่วยที่ 2 หลักการวิเคราะห์หลักสูตร (2 ชั่วโมง)	- ความหมายและวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์หลักสูตร - หลักการวิเคราะห์หลักสูตรและตารางวิเคราะห์หลักสูตร	
หน่วยที่ 3 การวิเคราะห์ผู้เรียน (2 ชั่วโมง)	- จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์ผู้เรียน - วิธีที่ใช้ในการจัดหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล - ลักษณะของผู้เรียนและวิธีการเรียน	
หน่วยที่ 4 การวิเคราะห์สื่อและแหล่งเรียนรู้ (2 ชั่วโมง)	- ความหมายประเภทสื่อ - หลักการเลือกใช้สื่อ - ความหมาย ลักษณะของแหล่งเรียนรู้ - แนวคิดสำคัญในการใช้แหล่งเรียนรู้	1 วัน
หน่วยที่ 5 เทคนิคการสอนและรูปแบบการสอน (2 ชั่วโมง)	- การจัดการเรียนรู้โดยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นต้น	1 วัน
หน่วยที่ 6 วิธีวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง (2 ชั่วโมง)	- ความหมายของการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง - วิธีวัดและประเมินผลตามสภาพจริง - เครื่องมือวัดประเมินและผลตามสภาพจริง	

หน่วยที่	เนื้อหาสาระ	เวลา
หน่วยที่ 7 ปฏิบัติการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน	- ปฏิบัติการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (6 ชั่วโมง) - ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยใช้แบบการจัดการเรียนรู้ที่ตนเองออกแบบ (ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้)	35 วัน
หน่วยที่ 8 การประเมินผลและให้ข้อมูลป้อนกลับ	- ประเมินผลการวัดความรู้และความสามารถการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครู - ข้อมูลป้อนกลับรายบุคคลในการปรับปรุงคุณภาพการออกแบบการจัดการเรียนรู้ จากปัญหาอุปสรรคที่พบในการนำการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	10 วัน
รวมทั้งสิ้น		49 วัน

การดำเนินกิจกรรมตลอดหลักสูตรผู้ชี้แนะและพี่เลี้ยงจะคอยเป็นที่ปรึกษา กระตุ้นให้ครูระบุปัญหาที่พบในการจัดการเรียนรู้ หรือปัญหาที่เป็นข้อขัดข้องให้การจัดการเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จ ใช้คำถามที่ท้าทาย กระตุ้นให้ครูที่เข้าร่วมกิจกรรมคิดหาวิธี หรือร่วมกันค้นหาวิธีในการจัดการกับปัญหา คอยสร้างแรงบันดาลใจ ให้ครูคิดอยากที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง ผู้ชี้แนะและพี่เลี้ยงมีบทบาทสะท้อนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และร่วมรับฟังสิ่งที่ครูได้เผชิญจากการนำการออกแบบการจัดการเรียนรู้นั้นไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ร่วมแบ่งปันประสบการณ์ไปกับครู ในระยะปฏิบัติการออกแบบการจัดการเรียนรู้

3. การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมสมรรถนะ และคู่มือการใช้หลักสูตรเสริมสมรรถนะ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่านพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมสมรรถนะและความสอดคล้องของเอกสารประกอบหลักสูตร

4. การศึกษานำร่องหลักสูตรเสริมสมรรถนะเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการนำหลักสูตรไปใช้ โดยผู้วิจัยทดลองใช้หลักสูตรเสริมสมรรถนะกับครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ในสังกัดเทศบาลเมืองสวรรคโลกที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 คน พบว่า หลักสูตรเสริมสมรรถนะมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

5. ผู้วิจัยปรับปรุงหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบอื่นๆ เพื่อเป็นหลักสูตรเสริมสมรรถนะฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้กับครูผู้สอนระดับประถมศึกษา จำนวน 15 คน จาก 5 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองสวรรคโลก ที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรมของหลักสูตร โดยผู้วิจัยใช้กระบวนการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินกิจกรรมของหลักสูตร 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การระบุสถานการณ์ปัญหาหรือข้อขัดข้อง 2) การกระทำและการเปลี่ยนแปลง 3) การตระหนักรู้ในตนเอง และ 4) การนำไปสู่การปฏิบัติและให้ข้อมูลป้อนกลับ ผู้วิจัยประเมินความรู้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยข้อสอบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ และประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ครู

ปฏิบัติการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแบบบันทึกกิจกรรม ประเมินผลการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ Rubric Scoring วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคะแนนทดสอบความรู้ และความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยประเมินหลักสูตรเสริมสมรรถนะ โดยการสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อหลักสูตรเสริมสมรรถนะ โดยประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยแจกแบบสอบถามความคิดเห็นให้ครูหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมของหลักสูตร ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครู และแนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1 สภาพการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครูในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.79$, S.D. = 0.61) โดยในประเด็นที่เป็นที่สนใจ ได้แก่ ครูเลือกรูปแบบวิธีสอนได้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียน ครูเลือกรูปแบบการเรียนรู้/วิธีสอนได้เหมาะสมกับประเภทของเนื้อหา ครูใช้รูปแบบการเรียนรู้/เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้รูปแบบการเรียนรู้/เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและครูออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายวิธีประเมิน เพื่อใช้ประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.22$, S.D. = 0.53), ($\bar{X} = 2.27$, S.D. = 0.56), ($\bar{X} = 2.40$, S.D. = 0.59) และ ($\bar{X} = 2.44$, S.D. = 0.56) ตามลำดับ และครูมีระดับปัญหาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า ครูมีปัญหาการออกแบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับ เทคนิคการสอน/ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความรู้ในการเลือกรูปแบบการเรียนรู้หรือวิธีสอนที่เหมาะสมกับธรรมชาติวิชา การเลือกรูปแบบการเรียนรู้หรือวิธีสอนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียน และ วิธีการออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อใช้ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.56), ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.81), ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.70) และ ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.90) ตามลำดับ

1.2 แนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ควรเป็นดังนี้ 1) การเป็นผู้ชี้แนะและที่เลี้ยง จำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กันไป 2) มีการวางเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาร่วมกันระหว่างผู้ชี้แนะและผู้รับการชี้แนะ 3) วางแผนทำงานแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การรับฟัง การสะท้อนความคิด 4) นำแนวทางของ Lesson Study หรือ การจัดการความรู้ (KM) มาปรับใช้ 5) ครูควรให้ความสำคัญกับหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 6) ครูต้องวิเคราะห์เนื้อหา รู้จักผู้เรียน เลือกใช้วิธีการสอน วิธีการประเมิน 7) จัดการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กคิด 8) เปลี่ยนวิธีการเรียนรู้มาเป็น Active Based 9) เปลี่ยนบทบาทครู 10) เน้นทักษะการเรียนรู้หนังสือ (3R) และทักษะแห่งอนาคตใหม่ (7C)

2. ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 หลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัญหาและความจำเป็น วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย หลักการ สมรรถนะที่มุ่งเน้น โครงสร้างเนื้อหา การจัดกิจกรรม สื่อและแหล่งสืบค้น และการประเมินผล มีการดำเนินกิจกรรมด้วยกระบวนการชี้แนะ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ครูระบุสถานการณ์ปัญหาหรือข้อขัดข้อง 2) การกระทำและการเปลี่ยนแปลง 3) การตระหนักรู้ในตนเอง 4) การนำไปสู่ปฏิบัติและให้ข้อมูลป้อนกลับ โดยผู้ชี้แนะมีบทบาทในการใช้คำถามกระตุ้นให้ครูเปลี่ยนแปลงตนเอง ตระหนักในความสามารถของตน และสะท้อนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ร่วมรับฟังสิ่งที่เป็นข้อขัดข้องร่วมหาแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยงร่วมแบ่งปันประสบการณ์ให้กับครูในช่วง ที่มีการทดลองใช้หลักสูตร

2.2 ผลการตรวจคุณภาพหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าหลักสูตรเสริมสมรรถนะและคู่มือการใช้หลักสูตรเสริมสมรรถนะมีคุณภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.49) และ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.47) และจากการศึกษานำร่องกับครูระดับประถมศึกษา จำนวน 6 คน พบว่า มีความเป็นไปได้ในการนำหลักสูตรไปใช้

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการชี้แนะ สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้วิจัยนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองสวรรคโลก 5 แห่ง จำนวน 15 คน ปรากฏผลโดยสรุป ดังนี้

ครูผู้สอนที่เข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ มีความรู้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 79.86 และมีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.00 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการประเมินหลักสูตรเสริมสมรรถนะในด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต พบว่า ครูมีความคิดเห็นว่าคุณภาพหลักสูตรเสริมสมรรถนะมีความเหมาะสมในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.55) โดยพบว่า ครูมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต เท่ากับ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.56), ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.51) และ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพและปัญหาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้

1.1 ผลการศึกษาสภาพการออกแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูเลือกรูปแบบวิธีสอนได้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนในระดับน้อย ครูมีความรู้และเลือกรูปแบบวิธีสอนได้เหมาะสมกับประเภทของเนื้อหาในระดับน้อย ครูมีความรู้ ความเข้าใจเทคนิคการสอน/รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับน้อย และครูออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยหลากหลายวิธีประเมินเพื่อใช้ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงในระดับน้อย ซึ่งเมื่อศึกษาในมุมมองของความเป็นปัญหา ก็มีความสอดคล้องกันโดยพบว่า ครูมีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสอน/ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเลือกรูปแบบวิธีสอนให้เหมาะสมกับประเภทของเนื้อหา การเลือกรูปแบบวิธีสอนให้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน และการออกแบบการประเมินที่มีความหลากหลายเพื่อใช้ในการประเมินตามสภาพจริง ที่เป็นปัญหาในระดับมาก

1.2 แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้และกระบวนการชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง พบว่า การเป็นผู้ชี้แนะและเป็นที่เลี้ยงจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กันไป โดยกระบวนการสำคัญที่ทำให้การชี้แนะและเป็นที่เลี้ยงประสบความสำเร็จนั้น ต้องมีการวางแผนที่จะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาร่วมกันระหว่างผู้ชี้แนะและผู้รับการชี้แนะ การวางแผนทำงานแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การรับฟัง การสะท้อนความคิด ครูควรให้ความสำคัญกับหลักการสำคัญของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยต้องรู้จัก วิเคราะห์เนื้อหา รู้จักผู้เรียน ตลอดจนเลือกใช้วิธีการสอน วิธีการประเมิน ควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กคิด เปลี่ยนวิธีการเรียนรู้มาเป็น Active Based เปลี่ยนบทบาทครูเน้นทักษะ 3R และทักษะแห่งอนาคตใหม่ (7C) การชี้แนะนับว่าเป็นวิธีการหนึ่งของการนิเทศทางการศึกษาที่สามารถพัฒนาสมรรถนะของครู โดยมุ่งเน้นการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังเป็นวิธีที่ส่งเสริมให้ครูรู้สึกว่าคุณมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง สามารถไตร่ตรองย้อนคิดการจัดการเรียนการสอนของตนเอง (Maskey, 2009, p. 65) สอดคล้องกับ Chuenklin (2010, p. 263) ที่กล่าวว่า การโค้ชที่พิถีพิถันเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กันของแต่ละระยะ สามารถปฏิบัติได้จริง ทำให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านการพัฒนางานและองค์ความรู้ ช่วยให้อาจารย์พยาบาลมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น รู้สึกมีกำลังใจด้วยสามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง การทบทวนย้อนคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานซึ่งทำหน้าที่โค้ช โดยช่วยเหลืออย่างจริงใจและให้กำลังใจต่อกัน นำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่และการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การได้รับความช่วยเหลือจากนักวิชาการที่เลี้ยงที่เข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนในด้านกระบวนการเรียนรู้ โดยมีคุณลักษณะของกัลยาณมิตรที่จะร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับครู (Khammani, et al., 2004, p. 209; Rakpojanat, 2004, p. 8) การสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้จึงควรมีวิธีการปรับการจัดการฝึกอบรมที่คำนึงถึงสภาพปัญหาและความต้องการของครูมากขึ้น และควรจัดให้มีนักวิชาการที่เลี้ยงที่เป็นผู้มีประสบการณ์เข้าไปให้ความช่วยเหลือ

2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรเสริมสมรรถนะ

หลักสูตรเสริมสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น ดำเนินการโดยการศึกษาสภาพ ปัญหา ความรู้ แนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการต่างๆ ได้แก่ กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะครู ความรู้และกระบวนการในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง รวมถึงการจัดการเรียนรู้ผู้ใหญ่ โดยศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการสร้างหลักสูตรที่มาจากสภาพและ ปัญหาที่ต้องการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kongterm (2013) ที่พัฒนาหลักสูตรตาม ระเบียบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนดำเนินการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพและความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะครูจากครูผู้สอนจำนวน 361 คน 2) การสร้างและ ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน 3) การทดลองใช้หลักสูตร ฝึกอบรมกับครูผู้เข้ารับการศึกษาจำนวน 34 คน และ 4) การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม ผลการวิจัย พบว่า ครูมีความต้องการในการพัฒนามากที่สุด ร้อยละ 88.10 ผู้วิจัยได้ยกร่างหลักสูตรซึ่งประกอบไปด้วย ปัญหาและความจำเป็น วิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะที่มุ่งเน้น โครงสร้าง เนื้อหา กิจกรรมของ หลักสูตร สื่อและแหล่งสืบค้น และการประเมินผล โดยจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรเสริมสมรรถนะและเอกสาร ประกอบอื่นๆ เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมสมรรถนะ ซึ่งผลการตรวจสอบ พบว่า หลักสูตรเสริมสมรรถนะมีความเหมาะสมระดับมากและมีความสอดคล้องสามารถนำไปใช้ได้ พร้อมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงแก้ไข ผู้วิจัยนำหลักสูตรเสริมสมรรถนะไปดำเนินการศึกษานำร่อง เพื่อพิจารณา ความเป็นไปได้ของการนำหลักสูตรไปใช้ โดยทดลองใช้กับครูระดับประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในด้าน กระบวนการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง ด้านเนื้อหาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ด้านสื่อการจัดกิจกรรมและด้านปัญหาและอุปสรรคระหว่างใช้หลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในครั้งนี้ เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตรของ Taba (1962) ซึ่งได้เสนอว่า กระบวนการในการ พัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ความต้องการความจำเป็น 2) การกำหนด จุดมุ่งหมายที่ต้องการให้บรรลุ 3) การคัดเลือกเนื้อหาสาระ 4) การจัดลำดับของเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์กัน 5) การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) การจัดลำดับการเรียนรู้ และ 7) การกำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน วิธีการประเมิน โดยหลักสูตรที่สร้างขึ้นครอบคลุมสมรรถนะด้านความรู้และความสามารถในการออกแบบ การจัดการเรียนรู้ เป็นลักษณะหลักสูตรเสริมสมรรถนะที่ใช้จัดการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ เชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนกับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ส่งเสริมให้ผู้ร่วมกิจกรรม ของหลักสูตรได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรม เน้นทักษะการคิดและแก้ปัญหา และบูรณาการกับการทำงานในวิชาชีพครูที่ กำหนดให้ครูต้องเป็นผู้ที่สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ สอดคล้องกับ Saengloetuthai (2007) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถภาพไอซีทีทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ

โดยในหลักสูตรเสริมประกอบด้วยหลักการและเหตุผล แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมและโครงการของหลักสูตรเสริม หลักสูตรนี้มี 4 หน่วยการเรียนรู้ เนื้อหาในหลักสูตรครอบคลุมสมรรถภาพทางด้านไอซีทีและกิจกรรมการเรียนรู้การสอนมุ่งเน้นการปฏิบัติ จากการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริม พบว่า สมรรถภาพทางด้านไอซีทีที่ภายหลังการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสูงกว่าก่อนการทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่าหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นสามารถเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านไอซีทีสำหรับนักศึกษาได้ นอกจากนี้ Munson (1998, pp. 108-110) ที่ได้ศึกษาวิจัยโดยสังเกตการสอนของครูแบบเพื่อนชี้แนะ (peer coaching) กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูในระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 6 คน และเป็นครูระดับมัธยมศึกษาจำนวน 5 คน ผลการวิจัย พบว่า เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทักษะการสอน ครูมีความกังวลใจน้อยและรู้สึกเป็นกันเองมากกว่าการถูกสังเกตการสอนจากผู้บริหาร

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสมรรถนะ

3.1 ครูมีความรู้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรมของหลักสูตรเสริมสมรรถนะสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Homhuan, et al. (2016, pp. 13-24) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สำหรับผู้สอนระดับอนุปริญญาในวิทยาลัยชุมชน ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ผู้เข้ารับการพัฒนา มีความรู้ ความเข้าใจ หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Budkatunyoo (2006) ที่ได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติสถานการณ์ชี้แนะเพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนของครูอนุบาล เมื่อใช้กระบวนการฯ ครูผู้เข้าร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 มีผลคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนและคะแนนความสามารถในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของการประเมิน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kongterm (2013) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาขาวิชาการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจ ในด้านสมรรถนะครูหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ครูมีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรมของหลักสูตรเสริมสมรรถนะ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kongterm (2013) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาขาวิชาการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่า ครูผู้สอนมีผลการประเมินการปฏิบัติงานการพัฒนาสมรรถนะครู หลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Phanlert (2006) ที่ได้พัฒนากระบวนการเสริมสมรรถภาพการชี้แนะของนักวิชาการพี่เลี้ยง โดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผลการนำกระบวนการไปใช้ พบว่า 1) นักวิชาการพี่เลี้ยงที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 3 คน สามารถพัฒนาสมรรถภาพการชี้แนะในด้านทักษะการชี้แนะและด้านการประยุกต์ให้ความรู้ในการชี้แนะ ตามตัวบ่งชี้รวม 13 ประการ ได้เพิ่มขึ้น

อย่างน้อย 1 ระดับ ใน 11 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 85 ของตัวอย่างทั้งหมด สอดคล้องกับ Ewell (2004) ที่ได้ศึกษาวิจัยการรับรู้ของนักศึกษาครูต่อประสบการณ์ภาคสนามและระบบพี่เลี้ยงในชั้นเรียนกับศึกษานิเทศก์จำนวน 3 คน พบว่า ระบบพี่เลี้ยงในบริบทห้องเรียน สามารถช่วยพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะในการสอน ได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน การจัดชั้นเรียน การสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครอง ทำให้ศึกษานิเทศก์มีประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอน ได้พัฒนาตนเองและเข้าใจการทำงานมากขึ้น ครูที่มีหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยงมีบทบาทในการแนะนำ เป็นแบบอย่าง ชี้แนะและเป็นเพื่อนร่วมงานใช้ความสัมพันธ์ของระบบพี่เลี้ยงในการพัฒนาวิชาชีพ

4. ผลการประเมินความคิดเห็นของครูที่มีต่อหลักสูตรเสริมสมรรถนะ

ครูมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรเสริมสมรรถนะในภาพรวมในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตร และการศึกษาสภาพและปัญหาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับครูเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร โดยมีข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับสภาพการและบริบทการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรเสริมสมรรถนะ ได้ดำเนินการประเมินโดยวิธีระบบ ประกอบด้วย 3 ด้าน

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้วิจัยมุ่งประเมินคู่มือการใช้หลักสูตร การลำดับเนื้อหาของหลักสูตรเสริมสมรรถนะ คำชี้แจงสำหรับผู้ให้หลักสูตร ตลอดจนความทันสมัยและเหมาะสมของกิจกรรมและสื่อ ซึ่งผ่านการตรวจพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยได้มีการเตรียมการก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ครูมีความคิดเห็นว่า ผู้ชี้แนะสามารถช่วยให้ครูแก้ปัญหาการจัดการจัดกิจกรรม พี่เลี้ยงมีความรู้ในการช่วยเหลือครูได้ และอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีมีความทันสมัยในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรมีระยะเวลาในการเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นผู้ชี้แนะและพี่เลี้ยง เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถช่วยให้การดำเนินการของหลักสูตรเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย

ด้านกระบวนการ พบว่า ครูมีความคิดเห็นว่าการจัดให้มีพี่เลี้ยงทางวิชาการช่วยให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยกิจกรรมมีความสอดคล้องกับหลักสูตร นั่นเป็นเพราะ ในการดำเนินกิจกรรมตามหลักสูตร ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง นำพาครูกิจกร กระตุ้นให้รู้จักแก้ปัญหา ให้มีความตระหนักในความสามารถของตนเอง ส่งผลให้ระหว่างดำเนินกิจกรรม ครูไม่รู้สึกโดดเดี่ยวกับการแก้ปัญหา กระบวนการชี้แนะเป็นไปตามขั้นตอน ช่วยให้ครูปรับเปลี่ยนตนเองและปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นธรรมชาติและไม่กดดัน

ด้านผลผลิต พบว่า ครูมีความรู้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้มีการเตรียมความพร้อมในการกำหนดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ครูได้ฝึกปฏิบัติ มีการสะท้อนคิดเพื่อรับทราบข้อขัดข้องที่เป็นปัญหา และให้ข้อมูลป้อนกลับ ทำให้ครูประสบความสำเร็จในการร่วมกิจกรรมตามหลักสูตร มีความภาคภูมิใจและสามารถถ่ายทอดความรู้โดยใช้การชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่นต่อไปได้

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kongterm, et al. (2011, pp. 95-116) ที่ได้ประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถ ในการคิดวิเคราะห์ สำหรับครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการประเมินผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ (Knoles, 1978) ที่กล่าวว่า ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีอิสระจากการควบคุม เกิดแรงจูงใจในการนำไปใช้ประโยชน์ และ Guerra (2001) ที่ศึกษาการสืบเสาะหารูปแบบการพัฒนาบุคลากรโดยการชี้แนะ (Coaching) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ชี้แนะสามารถอธิบายได้โดยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งปัจจัยภายในประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะบุคคล ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์การชี้แนะ ซึ่งเกิดขึ้นตามบริบทเฉพาะของแต่ละโรงเรียน วัฒนธรรมของโรงเรียน และการบริหารของผู้นำเป็นปัจจัยที่ทำให้การชี้แนะแต่ละโรงเรียนมีเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งผลการประเมินเป็นไปตาม ทฤษฎีการประเมินหลักสูตรของนักการศึกษา Taba (1962, p.310); Wongyai (1994); Panakul (1999) และ Suttirat (2013) ที่สรุปได้ว่า คุณค่าของหลักสูตรนั้นดูว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นสามารถตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรและเกิดผลผลิตตามที่หลักสูตรต้องการหรือไม่ อย่างไร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

กระบวนการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง มีจุดเด่นอยู่ที่ผู้ชี้แนะจะช่วยกระตุ้นให้ผู้รับการชี้แนะค้นพบปัญหาหรือข้อขัดข้องของตนเอง แล้วมีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง ด้วยการค้นหาความถนัดหรือความสามารถที่มีอยู่ เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องด้วยตนเอง หรือจากการบอกเล่าประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จจากเพื่อนหรือพี่เลี้ยง นอกจากนี้ยังมีการให้ข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งเป็นวิธีการที่ครูสามารถนำไปใช้ในการเสริมสมรรถนะในเรื่องอื่นๆ ได้ หากผู้บริหารสถานศึกษาและครูเห็นความสำคัญในการเสริมสมรรถนะอย่างยั่งยืน ควรร่วมมือสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อให้ครูได้มีโอกาสรับการชี้แนะ เป็นผู้ชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงให้เก้กัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรพัฒนากระบวนการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงสำหรับใช้ในหลักสูตรเสริมสมรรถนะที่มีความเฉพาะเจาะจง เช่น สมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สมรรถนะในการออกแบบนวัตกรรม การพัฒนาหลักสูตรการชี้แนะที่ระบุลักษณะการชี้แนะ เช่น เพื่อนชี้แนะ (Peer Coach) หรือการชี้แนะทางปัญญาเป็นต้น (Cognitive Coach) เป็นต้น

References

- Budkatunyoo, O. (2006). *Development of learning process from practice enhance the self-efficacy of kindergarten teachers* (Doctoral dissertation). Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Chuenklin, T. (2010). *Development of coaching model for developing Learning competencies of nursing Instructors promoting critical thinking skills of nursing students under the Praboromarajchanok Institution Ministry of Public Health* (Doctoral dissertation). Bangkok: Silpakorn University. [in Thai]
- Garica-Guerra. (2001). *Content coaching: Process that define it and the characteristics of these who coach* (Doctoral dissertation). Cambridge, MA: Harvard University.
- Homhuan, D., Kaewurai, W., Yatale, T., & Onthanee, A. (2016). *The development of curriculum to encourage learning management competency for community college teachers. Journal of Education Naresuan University, 18(2), 13-24.* [in Thai]
- Khammani, T., et al. (2004). *Research on and Development of learning reform model for whole school.* Bangkok: Chareon printing. [in Thai]
- Knowles, M. S. (1978). *The adult learner: A neglected species* (22nd ed.). Huston: Gulf.
- Kongterm, S., Kaewurai, W., Prachaban, P., & Narongsarasak, O. (2011). Development of training curriculum for enhancing thinking ability for teachers under the Office of Basic Education Commission. *Journal of Education Naresuan University, 13(Special), 95-116.* [in Thai]
- Kongterm, S. (2013). *Development of online training curriculum for teacher competency enhancement under the Office of the Basic Education Commission.* Phetchabun: Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University. [in Thai]
- Munson, B. (1998). Peers observing peers: The better way to observe teachers. *Contemporary Education, 69(2), 108-110.*
- Panakul, S. (1999). *Evaluation of curriculum.* Bangkok: Ramkhamhaeng University Printing. [in Thai]
- Phanlert, C. (2006). *Development of academic mentors' coaching competency enhancement process using Experiential Learning in school-based training* (Doctoral dissertation). Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]

- Rakpojanat, S. (2004). *On the battle of the local science trail*. Bangkok: Fund Office Research Support (TRF). [in Thai]
- Saengloetuthai, C. (2007). *The development of enrichment curriculum to enhance Information Communication Technology (ICT) competency for students of the teaching profession* (Doctoral dissertation). Bangkok: Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Sompongthum, C., Anannawee, P., & Khonchalad, K. (2010). *A study of trends of Thai teachers in the next decade (2019)*. Retrieved from www.ksp.or.th/ksp2009/upload/ksp_kuru_research/research/files/2223-4625.pdf [in Thai]
- Suttirat, C. (2013). *Curriculum development theory to practice*. Bangkok: V Print. [in Thai]
- Taba Hilda. (1962). *Curriculum Development: Theory and practice*. New York: Harcourt Brace and World.
- Wongyai, W. (1994). *Curriculum development and instructional process*. Bangkok: Suweeriyasan. [in Thai]